

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע קדושים, יום העצמאות תשפ"ד

קדושים תהיו, גוי קדוש, מה הפשר?
הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

פרשת קדושים היא אחת מהפרשיות הנקראות במעמד הקהל (ספרא קדושים פרשה א עד פרק א אות א ורש"י בעקבות המדרש). מסביר המדרש: "מפני שרוב גופי תורה תלויים בה". דרך נוספת של חז"ל, המלמדת אותנו על חשיבות הפרשה, מופיעה במדרש הבא: "תני... ר' לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה" (ילקוט שמעוני תורה פרשת קדושים רמז תרא).

נחלקו ראשונים, מה פשר הציווי "קדושים תהיו כי קדוש אני יקוק אלהיכם"? (ויקרא יט, ב). רש"י פירש: "הוא פרושים מן העריות ומן העבירה", ומפנה את הדברים לכיוון הצניעות הראויה לכל מה שקשור לחיי משפחה. הרמב"ן לעומתו, מושך לכיוון שונה ומסביר שהתורה מכוונת אותנו לקדש עצמנו גם במותר לנו, כדי שלא נהיה, ח"ו, נבלים ברשות התורה. לפני מתן תורה הקב"ה הכריז: "ואתם תהיו לי ממלכת פהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). וכאמור בפרשתנו מופיע הציווי של "קדושים תהיו". ננסה בדברינו הקצרים לנסות ולהסביר מה היחס שתי ההופעות, שלכאורה זהות?

רש"י מבאר: "ממלכת פהנים - שרים כמה דאת אמר 'ובני דוד כהנים היו' (שמואל ב' ח' יח), אבל הוא איננו מציע ביאור לביטוי גוי קדוש. משמע שלשיתנו אין קשר בין המופיע בפרשת יתרו, לבין המופיע בפרשת קדושים. לעומתו, הרמב"ן מפרש: "ממלכת פהנים - ותהיו ממלכת משרתי: וגוי קדוש - לדבקה באל הקדוש, כמו שאמר קדושים תהיו" ומחבר בין שתי ההופעות.

רבי אברהם, בנו של הרמב"ם, מפתיע אותנו בכיוון חדש וז"ל: "הקדושה נאמרת במובן כללי ופרטי ומובנה הכללי היא שמירת התורה... ואמרו (החכמים) ז"ל 'זו קדושת מצות' ובמובן פרטי כקדושת אהרן". ננסה להעמיק בדבריו ולהסיק מהם כמה מסקנות גם עכשוויות.

רבי אברהם מלמדנו שיש קדושה פרטית ויש קדושה כללית. כדי להבין, נרחיב מעט בביאור הפסוקים בספר שמות ובהקשר בו הוכרזה ההכרזה המכוננת, על ייסודו של עם שכולו ממלכת פהנים וגוי קדוש, משהו שלכאורה לא כך כך הגיוני ומעשי, היתכן?

"בחדש השלישי (חודש סיון בסוף ספירת העומר) לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: ... ויחן שם ישראל (כאיש אחד בלב אחד) נגד ה' וימשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יקוק מן ההר לאמר... והייתם לי סגלה מקל העמים...: ואתם תהיו לי ממלכת פהנים וגוי קדוש... ויצענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר יקוק נעשה... ויאמר יקוק אל משה לך אל העם וקדשם... (שמות יט, א-ו).

יש כאן תיאור ראשון של מעמד הר סיני, בו משה רבנו נותן את התורה ועם ישראל - כלל ישראל, מקבל על עצמו לעשות את דבר ה' גם בלי לשמוע. כך הוא הופך לעם סגולה, ממלכת כהנים וגוי קדוש. זו הקדושה הכללית שעליה דיבר בנו של משה בן מימון.

עם ישראל כציבור הוא קדוש, ובוודאי כשהוא מאוחד כאיש אחד בלב אחד. עליו נאמר "ועמד כולם צדיקים". כדי שעם ישראל יחשב כציבור הוא צריך להיות חופשי משעבוד מצרים ובארצו. הוא זקוק לעצמאות, העצמאות היא חלק בלתי נפרד מהמצב האידאלי הזה. מדינה יהודית עצמאית היא דבר קדוש שיש לשמור עליו מכל משמר וחייבים להיות שותפים בהגנתה. הפן הזה נקרא "כנסת ישראל". עם ישראל הוא הכלה של הקב"ה, היא לא יכולה להיות משועבדת לאחרים או ברשות אחרים. כך מסביר לנו המדרש: "למה הדבר דומה למלך שקידש אשה אמר לה הואיל ונתקדשת לשמי, אני מלך ואת מלכה, כשם שהוא כבודי כך הוא כבודך, למה שאת אשתי, כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך קדש את ישראל, שנאמר לך אל העם וקדשם (שמות יט, ו), קידשם הקדוש ברוך הוא ואמר להם ואתם תהיו לי ממלכת פהנים וגוי קדוש (שמות יט, ו).

יש גם ציווי נוסף על כל פרט ופרט. מה שבנו של מימון קרא קדושה פרטית, זו המצווה שכוללת את רוב גופי תורה ואת כל עשרת הדיברות - קדושים תהיו.

בשבת נקרא קריאה זו, בימים שני ושלישי שאחריה, נדגיש את סגולה מקל העמים, ממלכת פהנים וגוי קדוש.

הגבורה שבאה לידי ביטוי מאז שמחת תורה, ההתנדבות, רוח האחדות הם הסממנים של גוי קדוש, הסגולה של עם ישראל שמגדירה אותו ככולם צדיקים.

נשתדל להמשיך ולהביא בדרכי נעם גם להגברת הקדושה הפרטית של קדושים תהיו. כך נזכה להתקדם עוד שלבים שראשיתם באתחלתא דגאולה, ואחריתם בע"ה ישגא מאוד.

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לעילוי זשבת

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	מר משה וסרצוג כ"ב בתשרי תשפ"א	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א
מר שמואל וגבי אסתר שמש י"ז בסיון / כ' באב	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	הרב יצחק וגבי נעמי טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן ז"ל נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן ז"ל נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד
ר' אליהו כרמל וגבי מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	ר' מאיר וגבי שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	מר זליג וגבי שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט	חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט
גבי ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב	גבי מירה קושיצקי נלב"ע כ"ב בסיון תשפ"ג	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	מר אלישע בן רבקה וגבי שושנה בת שרה	ר' שמואל רוזנהק נלב"ע ו' באייר תשפ"ג	ר' שמואל רוזנהק נלב"ע ו' באייר תשפ"ג

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 Bruriya St., Jerusalem 91080
Tel: 02-5371485 | WWW.ERETZHEMDAH.ORG | info@eretzhemdah.org

חֵמְדַּת הַשַּׁבָּת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

מלאכת הניצול

בשבוע שעבר עסקנו בייחודיות של הגדרת 'מלאכה שאינה צריכה לגופה' בהקשר של מלאכות הקלקול. למדנו שלפי הרמב"ם לכאורה יש שתי אפשרויות בלבד: או שהמלאכה צריכה לגופה, או שהיא קלקול ואינה מלאכה. הסברנו שזאת מפני שמלאכות הקלקול, כשמן כן הן: בפני עצמן הן נראות כקלקול. כאשר אדם קורע או מוחק אין כאן לכאורה יצירה. התחנות אחר מטרות וסיבת הפעולה תוביל אותנו לאחת משתיים: או שהייתה מטרה חיובית במעשה זה, ולפיכך זו מלאכה הצריכה לגופה; או שלא הייתה מטרה חיובית, וזה קלקול ולא מלאכה.

לדוגמא, כתב הרמב"ם ביחס למלאכת קורע (הלכות שבת פרק י הלכה יא): "המפרק ניירות דבוקין או עורות דבוקין ולא נתכוון לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע וחייב" – כל עוד הפעולה לא נעשתה כפעולה שמטרתה קלקול, הרי שזו מלאכה הצריכה לגופה.

ברם, תמונה זו גם אינה לגמרי פשוטה. במסכת שבת (דף קה ע"ב) המשנה אומרת שמי שקורע בחמתו (מתוך כעס) או על המת – פטור. בגמרא מובאת ברייתא הפוכה, הקובעת שהקורע בחמתו או על מתו חייב. ביחס למת הגמרא מציעה לחלק בין אדם שיש לו חובה לקרוע (ואזי הקריעה שלו פטרה אותו מחובה הלכתית, ולכן היא נתפסת כמלאכה) ובין אדם הבוחר לקרוע על מת על אף שאינו חייב (שמצד אחד אין בכך 'בל תשחית', אך הפעולה אינה פוטרת אותו מהחובה ההלכתית, ולכן היא לא נתפסת כפעולה שהיה בה צורך). אך ביחס לקריעה מתוך כעס הגמרא אינה מוצאת חילוק, ולכן אומרת שקריעה מתוך כעס זו מלאכה שאינה צריכה לגופה, ולכן חלקו רבי יהודה ורבי שמעון אם חייב על קריעה זו.

בעלי התוספות מבארים ששניהם מודים שהקורע על מת שמחויב לקרוע עליו עשה מלאכה הצריכה לגופה. לכאורה הדברים קשים. הרי הגדרת בעלי התוספות לימלאכה הצריכה לגופה היא – המלאכה נעשית לאותה מטרה למענה נעשתה המלאכה במשכן. אך במשכן לא קרעו על המת! הרמב"ם פוסק:

הקורע על מנת לתפור שתי תפירות חייב, אבל הקורע להפסידה פטור מפני שהוא מקלקל, הקורע בחמתו או על מת שהוא חייב לקרוע עליו חייב מפני שמיישב את דעתו בדבר זה וינוח יצרו והואיל וחמתו שוככת בדבר זה הרי הוא כמתקן וחייב (הלכות שבת י ט)

בדומה לכך הוא פוסק:

החובל בחבירו אף על פי שנתכוון להזיק חייב מפני נחת רוחו שהרי נתקררה דעתו ושככה חמתו והרי הוא כמתקן, ואף על פי שאינו צריך לדם שהוציא ממנו חייב (הלכות שבת ח ח)

מצד אחד, לכאורה מובן מדוע הרמב"ם מחייב. אך הגדרת פעולה זו כמלאכה שאינה צריכה לגופה מפתיעה. למדנו בפעם הקודמת שביחס למלאכות הקלקול רבי יהודה מודה שעליו לברר מדוע האדם כמקלקל, ואם מטרתו חיובית זו מלאכה, ואם לאו, זהו קלקול. באלו מצבים קריעה ודומותיה ייחשבו כמלאכה שאינה צריכה לגופה? האחרונים (לדוגמא – קהלות יעקב סימן לו) מבארים כך (עם מעט תוספת מחשבתית והבהרה): מלאכות שבת אלו פעולות המכינות את עולם הטבע לשימוש האדם. יש שדה, אנו משפרים אותה על ידי החרישה. כאשר הצמח צומח, אנו קוצרים, בכדי שנוכל להשתמש בו. אנו אופים ומבשלים אוכל בכדי שבהמשך יהיה ראוי למאכל. אנו טווים צמר שבהמשך נוכל לשמש כלבוש.

במקרים אלו לא מדובר במלאכות מהסוג הזה. המלאכה אינה מכינה את המציאות לשימוש עתידי, אלא זה עצמו השימוש. אדם זועם מבקש להוציא את זעמו, מזדמן לידי משהו לקרוע, ובכך הוא ניצל את הבגד הזה. אדם מתאבל על מתו, הוא זקוק לבגד קרוע בכדי להביע את צערו. אי אפשר לומר שזו קריעה מקלקלת, מפני שהיא פעלה מצווה וצורך אנושי. אי אפשר לומר שזו קריעה יצירתית, שכן היא לא מייצרת משהו שמאפשר שימוש עתידי. קריעה זו היא קריעה שהיא ניצול הבגד והשימוש בו. גם זה מאפיין ייחודי של מלאכות הקלקול. עולה שכאשר אדם מקלקל דבר, עולות שלוש אפשרויות:

- אם הייתה לכך מטרה חיובית – זו תהיה מלאכה הצריכה לגופה.
- האדם קלקל – זו אינה מלאכה אלא קלקול.
- זה לא היה קלקול, אלא שימוש בחפץ וניצול המשאב שהקב"ה נתן – זו תהיה מלאכה (שכן היא איננה קלקול בעלמא) שאינה צריכה לגופה (שלא לצורך יצירת דבר שימושי להמשך).

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל:

ניר רפאל בן רחל ברכה	חנה בת אוריה	טל שאול בן יפה	ניר יצחק רפאל בן יפה
רות צפורה בת חנה	נטע בת מלכה	הילל בן תמר שפרה	ירחמיאל בן זלאטה רבקה
הילה צפנת בת שרה טובה	שלומית בת לאה	רבקה בת שרה בלה	חוה רָאנָלָה בת פִּיילָא
עובדיה בן אסתר מלכה	נעם בן שלומית	עוזד בן חיה	חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה
משה בן רחל	יאיר ידידיה בן מיכל בינה		מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ו)

Rome, Italy

רומא, איטליה

כסלו תשס"ג

טבילה עם עדשות מגע במקום צורך גדול

שאלה

אישה קצרת ראות באופן חריג, המתקשה לטבול ללא אחיזת הבלנית, האם יכולה לטבול בלי להסיר את עדשות המגע?

תשובה¹

ישנם בשוק שלושה סוגים של עדשות²:

1. עדשות קשות – בעלות מבנה קשיח. עדשות אלו עלולות לצאת מהעין בזרם מים וכד', ולכן יש להסירן לפני רחצה או לעצום היטב את העיניים.
2. עדשות רכות – בעלות מבנה אלסטי. עדשות אלו צמודות אל העין ואין צורך להסירן בשעת רחצה.
3. עדשות קבועות (ועדשות חד-פעמיות) – בעלות מבנה אלסטי, שנועדו לשהיית פרקי זמן ארוכים בעין ללא כל צורך להסירן בשעת רחצה או שינה. פרקי זמן אלו נעים בין שבועות לחודשים.

בתשובתנו נתייחס לשלושה סוגים אלו.

- א. עדשות קשות ורכות – לדעת רוב האחרונים יש להסירן קודם הטבילה, כיוון שרגילים להסירן³. ועוד שקיים חשש שמא תעצום האישה את עיניה בחוזקה⁴. אמנם חלק מהאחרונים הקלו אף בעדשות אלו⁵ בדיעבד⁶. בעדשות רכות יש מקום להחמיר יותר⁷.
- ב. עדשות קבועות – מן הדין ניתן להשאירן בעין בשעת הטבילה, כיוון שאין רגילים להסירן⁸ ואינן עשויות ליפול⁹, ולכתחילה יש מן האחרונים שהחמירו בדבר¹⁰. ובמקום צורך ניתן להקל אף לכתחילה¹¹. לכן, אישה הסובלת מקוצר ראייה חריג ומתקשה לטבול ללא העדשות תוכל לטבול עם עדשות מגע קבועות. אם האישה אינה יכולה להשתמש בעדשות אלו בגלל רגישות, ומשתמשת רק בעדשות מגע רגילות (קשות או רכות), על הרב לשקול איזו אפשרות עדיפה מבין האפשרויות הבאות:
  1. טבילה בעדשות אלו, בהסתמכות על הדעות המתירות¹².
  2. טבילה בעזרת הבלנית¹³, שתאחז בה שלא בחוזקה¹⁴ בשעת הטבילה, לאחר שזו תטבול את ידה¹⁵ במקווה¹⁶ לפני טבילת האישה.
  3. טבילה במשקפיים, שאותם תטבול במקווה לפני טבילתה¹⁷.

¹ עיינו בשו"ת "במראה הבזק" ח"ג תשובה קטו.

² הסקירה המדעית על-פי מאמרו של הרב אהרון הראל ("תחומין" יח עמ' 116).

³ איתא בסוכה (ו ע"א): "אמר ר' יצחק, דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ, וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד". שואלת הגמרא: "ולגזר נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד?". ועונה: "היא גופא גזירה, ואנן ניקום וניגזר גזירה לגזירה". מכאן ניתן להסיק כי חציצה במיעוט הגוף אסורה (מדרבנן) אם האדם מקפיד עליה, ורק אם אינו מקפיד עליה אינה אסורה. הקפדה מוגדרת ככל דבר שהאדם אינו רואה אותו כחלק מגופו אלא רגיל להסירו כשאינו מעוניין בו. כיוון שעדשות אלו מוסרות מדי לילה, הן נחשבות למיעוטו המקפיד עליו. וכן פסקו רוב האחרונים: "המנחת יצחק" (ו סי' פט) הרב מרדכי אליהו ב"דרכי טהרה" (עמ' קנג) הרב עובדיה יוסף ב"תורת הטהרה" (סי' יד סעי' יח) ועיין עוד ב"בדי השולחן" (קצח, קצו).

⁴ איתא בנידה (סז ע"א): "אמר ר' יוחנן, פתחה עיניה ביותר או עצמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה". ופירש רש"י: "פתחה עיניה ביותר היא חציצה למעלה, עצמה עיניה ביותר היא חציצה למטה". וכך פסק להלכה המחבר (שו"ע יו"ד סי' קצח סעי' לט) ועיין באחרונים אם בדיעבד גם חוצץ, דהש"ך שם (סי' נא) בפשטות מקל בדיעבד ו"סדרי טהרה" (שם סי' עז) מחמיר אף בדיעבד. ולענייננו יש לחוש שמא תעצום עיניה ביותר כדי שלא ייפלו העדשות מעיניה ותחוצץ – "המנחת יצחק" (שם) ו"שבט הלוי" (ב סי' צז).

⁵ בספר "שעורי שבט הלוי" מעלה הרב וואזנר שני נימוקים להתיר בעדשות קשות: שאינן צמודות לעין אלא קיים מרווח מסוים בינן לבין העין, ולכן אינן חוצצות בהכרח; ושהוצאת העדשות אינה נובעת מהקפדה על הופעה איתן אלא למניעת זיהומים וכדו'. למעשה מקל הרב וואזנר על סמך שיקולים אלו רק בדיעבד. נימוק נוסף שהעלה הרב נ"א רבינוביץ' (בחוברות "הדרום") הוא שבין העדשה לעין קיימת שכבה דקה של נוזל (דמעות או תמיסת מלח), ואם כן היא יכולה להשיק למי המקווה וראויה לביאת מים.

אולם יש לעיין עוד, שהרי העין דינה כבית הסתרים, ואיתא בגמרא (נידה סו ע"ב): "נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לביאת מים בעינין". אולם במשנה (מקוואות פ"ח מ"ה) כתוב: "קרצה שפתותיה כאילו לא טבלה", ונחלקו הראשונים בהבנתה. לדעת התוספות (נידה סז ע"א ד"ה פתחה עיניה ביותר) סתימת הפה באופן שמים אינם יכולים להיכנס אליו מהווה חציצה כמו בבית הסתרים, כיוון שאינו ראוי עוד לביאת מים. באופן דומה כתב המשאירי (שם) והר"ש משאנץ בפירושו הראשון, וכן פסק "ערוך השולחן". אולם הר"ש בפירושו השני מפרש כי טעם האיסור הוא כיוון ששבר השפתיים הוא מקום גלוי, דבעי ביאת מים, והקפיצה מונעת מן המים לבוא שם; אך סתימת הפה כשלעצמה אינה מהווה חציצה, כיוון שגם כאשר הפה סגור הוא נחשב ראוי לביאת מים. וכן כתב הרא"ש (שם ובהלכות), וכן פסק השו"ע (שם סי' קצח סעי' לד), ויש להבין מדוע פה סגור בפני המים נחשב ראוי לביאת מים.

ומחדש "אגרות משה" (יו"ד א סי' צח) כי בעניין חציצה בבית הסתרים יש לחלק בין חציצה דבוקה לחציצה מכסה; שחציצה דבוקה הנה קבועה, ולכן אותו אזור בגוף אינו נחשב ראוי לביאת מים, וחציצה מכסה אינה קבועה, ולכן האזור בגוף נשאר ראוי לביאת מים, אף-על-פי שכרגע מים אינם יכולים להגיעו. ומסיק "אגרות משה" (שם סי' קד) כי כיוון שעדשות מגע אינן דבוקות אלא מכסות, העין נחשבת למקום הראוי לביאת מים, ואם כן אינן חוצצות כלל ומותר לטבול בהן. על-פי תשובה זו אין לחלק בין סוגי העדשות השונים, וכולם מותרים.

⁶ גם האחרונים הנ"ל אינם מקלים לכתחילה, אלא מסיבות שונות וברמות שונות. לדעת "שבט הלוי" והרב נ"א רבינוביץ', כיוון שבאופן עקרוני שייכת חציצה בעדשות הם מקלים על-פי נימוקיהם דלעיל רק בדיעבד (וב"שבט הלוי" רק בלנה עם בעלה), בעוד לדעת ה"אגרות משה" חציצה כלל אינה שייכת בעדשות, ולכן הדבר מותר לגמרי, אלא שראוי להחמיר.

⁷ עיין לעיל בדברי הרב וואזנר ב"שערי שבת הלוי" שכתבנו (בהערה 4), שהנימוק הראשון הוא שהעדשות אינן צמודות לעין. נימוק זה אינו קיים בעדשות רכות, הצמודות לעין, ואף שקיים בהן הנימוק השני, הרב וואזנר איננו מוכן להסתמך עליו להתיר אפילו בדיעבד. כאמור, לדעת ה"אגרות משה" אין לחלק בין סוגי העדשות, וכולן מותרות במידה שווה. כמו כן נראה כי גם על-פי נימוקו של הרב רבינוביץ' אין לחלק בין העדשות השונות, היות שכולן צריכות לחות מסוימת בעין כדי למנוע גירויים ודלקות.

⁸ כאמור לעיל, חציצה אסורה רק במיעוטו ומקפיד עליו, ועדשות אלו, כיוון שאין רגילים להסירן כלל אלא לעתים רחוקות (אחת לשבוע ואף יותר, לצורך ניקיון בלבד) נחשבות כאינו מקפיד עליו, לכן אין החציצה בהן אסורה מן הדין. כך מסיקים להלכה הרב מרדכי אליהו ("דרכי טהרה" עמ' קנג) והרב עובדיה יוסף ("תורת הטהרה" סי' יד סע' כ).

⁹ ובכך מוסר החשש של ה"מנחת יצחק" שקפצה עיניו.

¹⁰ אף-על-פי שאמרה הגמרא (סוכה ו ע"א) כי מיעוטו שאינו מקפיד אינו חוצץ אפילו מדרבנן, כיוון ש"היא גופא גזירה ואנן ניקום וניגזר גזירה לגזירה", איתא בהגהות "שערי דורא" (נידה סי' יב): "חוטין שבצוואר... אם אינן מהודקין אין חוצצין... אבל לכתחילה לא תטבול בהן... אטו חוטין מהודקים". וכן פסק הרמ"א (שו"ע יו"ד סי' קצח סע' א): "ולכתחילה לא תטבול אפי' בדברים שאינן חוצצין, אטו דברים החוצצין". ומסיקים ה"ט"ז (שם ס"ק ד) וה"חכמת אדם" (קיט, ג) שכוונת הרמ"א לאסור כל מיעוטו שאינו מקפיד. על-פי זה פסק הרב נויבירט ב"אהל שרה" (ב סי' ג ז) כי גם בעדשות קבועות, שבהן אין בעיה של חציצה, יש לאסור לכתחילה משום חומרת הרמ"א.

¹¹ דהנה יש לדון בחומרה זו של הרמ"א, שהיא לכאורה כנגד גמרא מפורשת המתירה ומגדירה חומרא זו כגזרה לגזרה. ואין לומר שהגמרא דיברה על חציצה ולא על הדין לכתחילה, שהרי שנינו (שבת נו ע"א): "לא תטבול בהן עד שתירפם", ומשמע שאף לכתחילה מותר לטבול במיעוטו שאינו חוצץ. לכן מסיק ה"סדרי טהרה" (שם ס"ק ו) שפסיקת הרמ"א אינה מדינא אלא "מחומרות האחרונים וזהירות בעלמא". כיוון שכך, מוכן "ערוך השלחן" (סי' קצח ט) להקל במקום הצורך.

יתר על כן, הבי"ח (יו"ד סי' קצח אות כז) וה"סדרי טהרה" (שם) מבינים כי כוונת ה"שערי דורא" והרמ"א אינה לאסור את שאינו מקפיד כמקפיד ולשנות את דין הגמרא, אלא רק לגזור על דברים רפויים, שבמצב מהודק חוצצים. העולה מדברים אלו הוא כי העדשות אינן נכללות בגזרת הרמ"א הנ"ל, כיוון שאינן אלא מיעוט שאינו מקפיד.

¹² עיין לעיל בהערות 4-6. על-פי טעמו של הרב נ"א רבינוביץ' דלעיל, שהלחות שעל העדשה היא הגורמת לביטול החציצה, עדיף במקום שהדבר אפשרי לשטוף את העדשות בתמיסה קודם הטבילה, ואז תניח אותן בעיניה.

¹³ איתא במשנה (מקוואות פ"ח מ"ה): "האוחז באדם ובכלים והטבילן טמאים, ואם הדיח את ידו במים טהורים ר' שמעון אומר ירפה כדי שיבואו בהם המים". כלומר, כאשר האדם שאינו טובל אוחז בחוזקה את הטובל זוהי חציצה. אולם בפתרון המועיל לתנא קמא נחלקו הראשונים: לדעת הרמב"ם והרמב"ן (וכן פסק הבי"ח) אין לטבול בהרפיה, כיוון שחיישינן שמא יאחז בחוזקה, ורק הפתרון של הדחת היד במים מועיל, כיוון שנוצר חיבור בין המים שעל ידי האוחז למי המקווה שבהם טובל האדם. ולדעת הרשב"א, וכן פסק המחבר (יו"ד סי' קצח סע' כז) ניתן להסתפק בהדחת היד או באחיזה רפויה, ולא חיישינן שמא יאחז בחוזקה.

¹⁴ לדעת המחבר (שם), הפוסק כרשב"א, הדחה מועילה אפילו לאחיזה בחוזקה, אך ה"ט"ז (ס"ק כז) חולק וסובר כי גם לדעת הרשב"א יש להימנע מאחיזה בחוזקה, אך אין להסתייג מאחיזה מכל וכל (שם). ועיין ב"דרישה" (שם ס"ק ו), שיצא כנגד המונעים מלעזור לטובלת באחיזה שלא בחוזקה.

¹⁵ כאמור לעיל, לדעת המחבר הפוסק כרשב"א אין צורך בטבילת היד אם אוחזת ברפיון, אך לדעת הבי"ח הפוסק כרמב"ם אחיזה ברפיון אסורה מדרבנן, ויש לטבול את היד במים קודם לכן, וכך כתבנו לחומרא.

¹⁶ נחלקו הפוסקים אם המים המונעים את החציצה צריכים להיות דווקא ממי המקווה. לדעת הרמ"א (שו"ע יו"ד סי' קצח סע' לו), אולם לדעת ה"ט"ז (שם) יש להקל גם בטבילה בהדחה במים צריכים אשר יתחברו למי המקווה ויכשרו בהם לטבילה, ובפנים כתבנו לחומרא, לדעת הש"ך והרמ"א.

¹⁷ אף-על-פי שהמשקפיים אינם מהודקים אלא רפויים, ומן הדין אינם חוצצים, כתבנו שתטבול אותם קודם לכן במים, מחשש שתניחם באופן מהודק; וטבילה זו תועיל לפתור את בעיית החציצה במקרה זה. מובן שבאפשרות זו אנו מסתמכים על דברי השו"ע לעיל (הערה 10), עיין להחמיר את חומרת הרמ"א במקום צורך. ומה שכתבנו שם בשם הבי"ח אינו רלוונטי לעניין זה, שבו ודאי נאמרה חומרת הרמ"א, עיין שם.

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך   הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ'
הרב ישראל רוזן

<p>לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלביע סיון תשע"ט</p>	<p>לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לעיין גב' לורין הופמן ז"ל</p>	<p>לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלביע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלביע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
--	--	--	---	--

לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת היידי